



НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО



АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)



НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:



© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

6. Банах С. В. Сучасна концепція адміністративно-правового забезпечення функціонування органів прокуратури України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 421 с.

7. Руденко М. В. Генпрокурори незалежної України: 30 років політико-правового досвіду з передумов призначення на посаду, строку повноважень та підстав звільнення. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2021. № 1 (41). С.47–53.

8. Рекомендація Рес (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 724 засіданні заступників міністрів 6 жовтня 2000 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Res_2000_19_2000_10_6.pdf

9. Висновок КРСП №19 (2024 р.) щодо організації діяльності органів прокуратури для забезпечення їхньої незалежності та неупередженості. URL: <https://rm.coe.int/opinion-no-19-2024-of-the-ccpe-ua/1680b34283>

10. Звіт Венеціанської Комісії з Європейський стандартів щодо незалежності судової системи: частина II – Служба обвинувачення. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/inshi-dokumenty>

11. Висновок № 539/2009 Венеціанської комісії щодо проекту Закону України «Про прокуратуру», затверджений на 79-му пленарному засіданні Венеціанської комісії, 12–13 червня 2009 року. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/old/files/zarub_zakon/zv_uk_PR_2009.pdf

Кравченко М. О.

*доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська
юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент*

РОЗУМНІСТЬ СТРОКУ РОЗГЛЯДУ ЯК СКЛАДОВА ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Право на справедливий суд обґрунтовано вважають показником розвитку суспільства та держави. Вперше на офіційному рівні це право було закріплене у Великій хартії вольностей 1215 р. у Англії як інструмент захисту індивіду від абсолютизму влади. Сьогодні ключовим документом, який закріплює право на справедливий суд, є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 6). Можна погодитися, що україн-

ське законодавство не надає визначення змісту поняття справедливого суду у конкретній правовій нормі, проте втілює і закріплює окремі його складники в різних нормативно-правових актах [1, с. 191]. Не вдаючись детально до висвітлення складових права на справедливий суд, зауважимо, що одним з його елементів є розумність строків розгляду справи. Зауважимо, що Європейським судом з прав людини (надалі – ЄСПЛ) було визначено початок періоду, який належить враховувати в цілях визначення дотримання вимоги щодо «розумного строку»:

1) у цивільній справі – це дата подання позову, якщо заявникові законом не заборонено його подавати (у той саме час, як зазначив ЄСПЛ, у випадку відсутності можливості подати позов і оскаржити скасування ліцензії на медичну практику до завершення певного попереднього адміністративного розслідування – від моменту висловлення першого заперечення (рішення ЄСПЛ «Кеніг проти Німеччини»));

2) у кримінальній справі – це дата, коли було повідомлено про «обвинувачення», наприклад, це дата початку розслідування та ідентифікація заявника як підозрюваного, якщо тільки ситуація заявника не зазнала суттєвого впливу до формулювання «обвинувачення» (у такому разі дата арешту, обшуку чи допиту, навіть в якості свідка, може вважатись датою початку («Екле проти Німеччини»)) [2].

Як зазначається у судовій практиці, розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Звернемо увагу, що проведення судового провадження у розумні строки забезпечує суд. Погоджуємося, що сенс встановлення в ст. 6 Конвенції критерію «розумності» терміну судового провадження, у тому числі в кримінальних справах (провадженнях), полягає в тому, щоб гарантувати ухвалення судового рішення протягом розумного строку, указуючи тим самим межу стану невизначеності, в якому знаходиться та чи інша особа у зв'язку з розглядом її справи цивільно-правового характеру в суді або через висунуте їй кримінальне обвинувачення, що є вкрай важливим як для самої особи, так і з позиції категорії «правової визначеності» [3].

Зауважимо, що ЄСПЛ також було вироблено три основні критерії, які кумулятивно дозволяють визначити чи вважати строк «розумним», а саме: 1) характер і складність справи; 2) поведінка заявника та учасників справи; 3) поведінка органів влади [2].

Окремо хотілось би зупинитися на поведінці учасників справи, як факторі, що може впливати на розумність строку розгляду справи. Так, Пленум Вищого спеціалізованого Суду із розгляду цивільних і кримі-

нальних справ роз'яснив, що, оцінюючи поведінку учасників кримінального провадження, слід урахувати належне виконання ними своїх процесуальних обов'язків, зокрема щодо: явки за викликом слідчого, прокурора, судовим викликом; дотримання умов обраного запобіжного заходу; надання у передбачених законом випадках доказів тощо; існування випадків зловживання процесуальними правами тощо [4].

Як свідчить вітчизняна практика, у якості найбільш типових та законних способів затягування судового процесу використовують: 1) подання необґрунтованих клопотань; 2) ненадання всіх документів; 3) заявлення необґрунтованих відводів; 4) виклик слідчих; 5) неявка на судові засідання [5]. Зважаючи на те, що доволі гострою для нашої держави є проблема порушення незалежності судової влади, варто зазначити, що непоодинокими є випадки тиску на суддю шляхом подання дисциплінарних скарг до ВРП. Видається логічним, що наявність дисциплінарного провадження щодо судді негативно впливатиме на ефективність судді в рамках судового процесу. Відзначимо, що щодо такого способу тиску на судді наявні певні позиції Ради суддів України, викладені у її рішеннях. Так, у рішенні № 34 від 08.06.2017 року, зазначено, що подання учасником судового провадження скарги на дії судді до ВРП до закінчення судового розгляду справи має ознаки впливу на суд, що передбачає кримінальну відповідальність за ст.376 Кримінального кодексу України (надалі –КК України). З часом, позиція була дещо змінено і у Рішенні № 13 від 01.03.2019 р. було уточнено, що подання учасником судового провадження скарги на дії судді до ВРП до закінчення судового розгляду справи може свідчити про вплив на суд, у разі, коли це здійснюється як тиск на суддю з метою, зокрема, перешкодити виконанню суддями професійних обов'язків або схилити їх до винесення неправосудного рішення, тощо, що може мати ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 376 КК України. Отже, якщо раніше подання скарг на дії судді до закінчення судового розгляду справи фактично вважалося тиском на суд, то тепер така скарга лише може свідчити про вплив на суд [6].

Таким чином, можемо зробити висновок, що дотримання розумності строків розгляду справ: 1) передбачено як на національному рівні, так і міжнародному рівнях; 2) залежить від об'єктивних (форс-мажорні обставини тощо) та суб'єктивних факторів (діяльність учасників судового процесу та третіх осіб); 3) є складовою більш загальних правових категорій – права на справедливий суд та верховенства права в державі. Крім того, вчинення дій, що спрямовані на затягування судового процесу, може мати наслідком застосування заходів відповідальності до осіб, що вчиняють такі дії.

Список використаних джерел:

1. Васіліу К. Є. Право на справедливий судовий розгляд та його елементи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. 4. С. 190–194. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/47.pdf.
2. Віткаускас Д. Захист права на справедливий суд відповідно до Європейської конвенції з прав людини: Посібник для юристів. Вид. 2-ге. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/zahyst-prava-na-spravedlyvyu-sud-vidpovidno-do-yekpl-posibnyk-dlya-yurystiv.pdf>
3. Ухвала Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 29.01.2018 р. по справі №201/636/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/71890654>
4. Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.10.2014 р. № 11 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14#Text>.
5. Усманов Ю. Затягування судового розгляду справи: законні способи не зовсім законних дій. *Протокол*. URL: https://protocol.ua/ua/zatyaguvannya_sudovogo_rozglyadu_spravi_zakonni_sposobi_nezakonnih_diy/
6. Скарги на суддів під час розгляду справи: тиск на суд чи реалізація прав? *GOLAW*. 2021. URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/skargi-na-suddiv-pid-chas-rozglyadu-spravi-tisk-na-sud-chi-realizaciya-prav/>

Крицька І. О.,

канд.юрид.наук, доцентка, доцентка
кафедри кримінального процесу
Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Протягом останніх декількох років все більш очевидним стає те, що поряд із перевагами, які може забезпечити використання технологій штучного інтелекту (далі – ШІ) у різних сферах юридичної діяльності,

Костенко С. К.	
ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА: МІЖ ПРАВОМ І ПОЛІТИКОЮ	46
Кравченко М. О.	
РОЗУМНІСТЬ СТРОКУ РОЗГЛЯДУ ЯК СКЛАДОВА ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД	50
Крицька І. О.	
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	53
Кубаєнко А. В.	
ПРАВОСУДДЯ БЕЗ БАР'ЄРІВ: РОЛЬ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОГО ДОСТУПУ ДО СУДУ	57
Кухнюк Д. В., Запара С. І.	
ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ У СФЕРІ ПРАЦІ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА	61
Куш О. Є.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРИНЦИП НАЛЕЖНОЇ ПІДГОТОВКИ СУДДІВ У СУДОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	68
Мельниченко В. С.	
ТЕОРЕТИКО – ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ: МІЖНАРОДНИЙ РІВЕНЬ	70
Москвич Л. М.	
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАСАДИ ДОСТУПНОСТІ ПРАВОСУДДЯ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	73
Муза О. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	77
Назаров І. В.	
ПЕРЕВІРКА НА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ДОСТУП ДО СУДДІВСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	80
Нестерчук Л. П.	
СУДОВА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ СУДОВОЇ СИСТЕМИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	83
Овсяннікова О. О.	
ВПРОВАДЖЕННЯ ЄСІТС: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	88